

Norja — Itämeren ja Barentsinmeren arktinen valtio

Jørg Willy Bronebakk

Norja on Itämeren ja Barentsinmeren valtio. Se on myös arktinen valtio. Ulottuvuudet nivoutuvat identiteettiimme toisiaan täydentäen, kilpailematta keskenään.

Puhtaasti maantieteellisesti ajatellen Norja ei ole Itämeren rannikkovaltio. Osallistumme kuitenkin aktiivisesti Itämeren valtioiden neuvoston, eli CBSS:n, toimintaan. CBSS:n puheenjohtajana vuosina 2010–2011 Norja painotti merikysymyksiä ja ihmiskaupan vastaista toimintaa. Merellä tapahtuva toiminta on keskeistä alueen taloudelliselle kehitykselle. Merenkulun on pysyttävä kestäväenä kuljetusvaihtoehtona kilpailukykyä vaarantamatta. Olemmekin tyytyväisiä ympäristömääräyksiin, jotka tulevat koskemaan Itämerellä liikkuvia aluksia. Ihmiskauppa on meille vakava huolenaihe ja pidämme tärkeänä sekä ihmiskaupan torjuntaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen että Palermon lisäpöytäkirjan pikaista toimeenpanoa.

Mitkään edellä mainituista asioista eivät olleet CBSS:n asialistalla vuonna 1992. Niiden kohoaminen kärkikysymyksiksi ilmentävät sitä, miten uudet haasteet synnyttävät uutta yhteistyötä.

Barentsin yhteistyö on hyvä esimerkki alueellisesta yhteistyöstä. Vielä 20 vuotta sitten ei ollut lainkaan selvää, että nyt saavutettuihin tuloksiin päästäisiin. Olemmekin kiitollisia tuon ajan visionääreille, jotka tarttuivat hetkeen idealistisen, joskin yksinkertaisen idean innoittamina. Ajatuksena oli, että asukkaiden itsensä – paikallisyhteisöjen, kuntien ja alueiden – tulisi tehdä välitöntä yhteistyötä valtionrajojen yli, entisistä esteistä ja stereotyyppioista piittaamatta. Suoran yhteistyön korostaminen oli ulko- ja turvallisuuspoliittisena käytänteenä uutta ja se asetti ihmiset itsensä sekä heidän alueensa asian ytimeen, minne ne kuuluvatkin.

Yhteistyön myötä kehittyntä keskinäistä ymmärtämystä ei voida mitata numeroin, mutta rajanylityksiä voidaan luvut osoittavat suorien yhteyksien yleistyneen merkittävästi. Vielä 1980-luvulla Norjan ja Venäjän välinen raja ylitettiin vain muutamia tuhansia kertoja. Viime vuonna rajanylityksiä oli yli 250 000. Rajasta on tullut portti, joka mahdollistaa normaalit yhteydet ja molemmille osapuolille tuottoisan yhteistyön.

Norja on parhaillaan Barentsin euro-arktisen neuvoston puheenjohtaja. Puheenjohtajuus siirtyy Suomelle syksyllä. Kaudellamme on ollut kolme painopistettä, joiden jatkuvuuden ja toimeenpanon hyväksi olemme työskennelleet: inhimillinen ulottuvuus, kestävä taloudellinen ja teollinen kehitys ja kestävä osaamiseen perustuva kehitys.

Norjan hallitus on valinnut pohjoiset alueet strategisesti tärkeimmiksi alueikseen. Tärkeysjärjestyksessä Arktis on ulkopolitiikkamme kärjessä. Arktisille alueille on ominaista nopea muutos. On varmistettava, että alueella ei jatkossakaan ole jännitteitä ja että siellä tehdään laajamittaista yhteistyötä.

Ilmastonmuutos aiheuttaa merenpinnan lämpenemistä ja nousua ja yhä enemmän äärimmäisiä sääilmiöitä. Samalla merialueet avautuvat yhä pidemmiksi ajoiksi merenkululle lähentäen Aasiaa Pohjois-Eurooppaan. Tämä tuo kaupallisia mahdollisuuksia, mutta myös turvallisuushaasteita. Samalla runsaat luonnonvarat tulevat helpommin

saavutettaviksi. Tutkimusten mukaan n. 22 % maailman löytymättömästä öljystä sijaitsee arktisilla alueilla. Lisäksi Barentsinmeressä on maailman rikkaimmat turskakannat ja pohjoisilla alueilla on valtavaa mineraalintuotannon potentiaalia.

Ei ole ihme, että alueeseen kohdistuu yhä enemmän geopolittista mielenkiintoa. Kenenkään ei tulisi nähdä sitä uhkana. Ei ole minkäänlaista “arktisten alueiden kilpajuoksua” eikä resurssien kilpariistoa. Kaikki ne alueet, joilla tiedetään esiintyvän kaupallisesti hyödynnettäviä resursseja, sijaitsevat rannikkovaltioiden hallintoalueilla. Lailliset ja poliittiset puitteet ovat siis kunnossa. Suurin osa Arktiksesta on valtamerta, toisin kuin Antarktikselta. YK:n merioikeusyleissopimusta noudatetaan yksimielisesti. Jäämeren rannikkovaltiot ovat sitoutuneet järjestäytyneeseen ratkaisuun mahdollisten päällekkäisten vaatimusten tullessa ajankohtaisiksi. Arktinen neuvosto elää ja voi hyvin. Arktinen etsintä- ja pelastussopimus vuodelta 2011 sekä keväällä valmistunut uusi väline öljyvahinkoihin varautumiseen ja niiden torjuntaan ovat osoituksia neuvoston merkityksellisyydestä.

Norja on aktiivinen ja sitoutunut toimija Itä- ja Barentsinmerellä sekä arktisella alueella. Näiden yhteistyöverkostot ovat oivia esimerkkejä siitä, miten alueellisessa yhteistyössä voidaan reagoida aikojen muuttumiseen ja pysyä keskeisinä toimijoina. Yhteistyöelimet eivät kilpaile keskenään, vaan täydentävät toisiaan. Ne ovat arvokkaita sekä yhdessä että itsenäisinä toimijoina. Jotkut maat, kuten Norja ja Suomi, ovat jäseninä kaikissa kolmessa. Jotkut taas osallistuvat kahteen tai yhteen yhteistyöelimeen. Yhteistä meille on se, että menestyvän ja kestävä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen perustana on tehokas yhteistyö – niin Itä- ja Barentsinmerellä kuin arktisilla alueillakin.

Jørg Willy Bronebakk
Norjan Suomen suurlähettiläs

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
26/2013	1.8.2013	Itämeri-haaste nimeltä korruptio Erkki Laukkanen, puheenjohtaja, Transparency Suomi
11/2013	14.3.2013	Voisi Tallinnaan mennä muutenkin kuin turistiksi Markku Mantila, päätoimittaja, Kaleva
6/2013	7.2.2013	Itämeren alueen ruokayhteistyön mahdollisuudet Johanna Mäkelä, professori, Helsingin yliopisto
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopostia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetreit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
11/2012	9.3.2012	Itämeri on kirkkojen meri Kari Mäkinen, arkkipiispa, Suomen evankelis-luterilainen kirkko
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs